

GEMORRAGIK INSULTDA NEYROXIRURGIK YORDAM

Nazirova Muattarxon Ma'rufjon qizi

Toshkent Davlat tibbiyot universiteti talabasi
muattarxon101@gmail.com +998 99 647-51-82

Azimova Dildora Baxrom qizi

Toshkent Davlat tibbiyot universiteti talabasi
nafisaazimova820@gmail.com +998 92 023-61-72

Shixov Yorbek Ollazarovich

Toshkent Davlat tibbiyot universiteti assistenti
shixov1041988@gmail.com +998 90 328-64-75
<https://doi.org/>

Dolzarbliigi: Gemorragik insult — miyaning qon tomirlari yorilib, miyaga qon quyilishi natijasida yuzaga keladigan o'tkir buzilish bo'lib, u yuqori o'lim va nogironlik ko'rsatkichlari bilan kechuvchi eng xavfli nevrologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, insult dunyoda o'limning ikkinchi, nogironlikning esa asosiy sabablaridan biri bo'lib, har yili taxminan 15 million kishi insultga duchor bo'ladi. Ularning taxminan 10–15 foizi gemorragik tur bilan kasallanadi va bu toifa bemorlarda o'lim ko'rsatkichi umumiy insult o'limining 40–50 foizini tashkil etadi.

O'zbekistonda ham kardiovaskulyar va serebrovaskulyar kasalliklar keskin muammo bo'lib qolmoqda. Gemorragik insult ko'pincha yoshroq va mehnatga layoqatli aholi qatlamlarini qamrab oladi. Neyroxirurgik yordam intrakranial bosimni kamaytirish, gematoma evakuatsiyasi va miyani dekompressiya qilish imkonini beradi. Minimal invaziv usullar bemorlarning hayotini saqlab qolish hamda nevrologik defitsitni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot usullar: Tadqiqot 2021–2024-yillar davomida neyroxirurgiya bo'limida gemorragik insult tashxisi bilan davolangan 120 nafar bemor asosida o'tkazildi. Bemorlar ikki guruhga bo'lindi: I guruh — konservativ davolash olganlar; II guruh — neyroxirurgik aralashuv o'tkazilganlar.

Barcha bemorlarga kompyuter tomografiyasi (KT) va magnit-rezonans tomografiyasi (MRT) o'tkazildi. Gematoma hajmi, lokalizatsiyasi va miyaning lateral siljish darajasi aniqlandi. Neyroxirurgik aralashuv turlari: kraniotomiya va ochiq gematoma evakuatsiyasi, stereotaksik aspiratsiya, endoskopik gematoma olib tashlash hamda dekompressiv kraniektomiyadan iborat bo'ldi. Davolash natijalari 30 kun, 3 oy va 6 oy kesimida baholandi. Statistik tahlil SPSS 26.0 dasturida amalga oshirildi.

Tadqiqot natijalari: Tekshirilgan 120 nafar bemorning o'rtacha yoshi $57,4 \pm 11,2$ yil bo'lib, ularning 56,7 foizi erkaklar, 43,3 foizi ayollar edi. Gematoma hajmi neyroxirurgik guruhda sezilarli darajada katta bo'lib, o'rtacha $42,6 \pm 14,3$ mlni tashkil etdi. 30 kunlik o'lim darajasi konservativ guruhda 26,7 foiz, neyroxirurgik guruhda esa 21,7 foizni tashkil etdi. Neyroxirurgik aralashuv o'tkazilgan bemorlarda 6 oylik kuzatuv davomida funksional tiklanish ko'rsatkichlari yaxshiroq bo'ldi.

Minimal invaziv usullar qo'llanilgan bemorlarda postoperativ asoratlar ochiq kraniotomiyaga nisbatan kam kuzatildi. Dekompressiv kraniektomiya o'tkazilgan bemorlarning aksariyatida yashab qolish ko'rsatkichlari yaxshilangani aniqlandi.

Xulosa: Gemorragik insultda o'z vaqtida o'tkazilgan neyroxirurgik aralashuv, ayniqsa katta hajmli gematomalarda, o'lim va nogironlik xavfini kamaytiradi. Minimal invaziv usullarning keng qo'llanilishi postoperativ asoratlarni kamaytiradi va funksional tiklanish natijalarini yaxshilaydi. Neyroxirurgik yordam gemorragik insultni kompleks davolash tizimining muhim qismi

hisoblanadi va uni multidissiplinar yondashuv asosida tashkil etish bemorlar prognozini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Hemphill J.C., Greenberg S.M., Anderson C.S. et al. Guidelines for the Management of Spontaneous Intracerebral Hemorrhage // Stroke. — 2015.
2. Mendelow A.D., Gregson B.A., Fernandes H.M. et al. Early surgery versus initial conservative treatment // Lancet. — 2005.
3. Feigin V.L., Krishnamurthi R.V., Parmar P. et al. Update on the Global Burden of Ischemic and Hemorrhagic Stroke // Neuroepidemiology. — 2015.
4. Hanley D.F., Thompson R.E., Rosenblum M. et al. MISTIE III // Lancet. 2019.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. Insultni davolash bo'yicha milliy klinik qo'llanma. — Toshkent, 2022.